

III.

STOFNUN GLAÐS

Hestamannafélagið Glaður var stofnað í þinghúsi Miðdalahrepps á Nesodda, 20. júlí 1928. Hestamannafélagið Fákur í Reykjavík var stofnað 1922 og Glaður var fyrsta félag sinnar tegundar utan Reykjavíkur.

Í afmælisriti Fáks frá árinu 1949 segir svo á bls. 96: „Var mál þetta (stofnun hestamannafélaga) rætt lítilsháttar á næsta aðalfundi, 24. febrúar 1926 og oftast þar það á góma bæði á fundum og utan þeirra í hópi Fákssfélaga. – En á fundi 13. júní 1927 var samþykkt að kjósa 3ja manna nefnd, til þess að koma fram með tillögur um stofnun hestamannafélaga út um land, og í nefndina kjörnir Lúðvig C. Magnússon, Óscar Clausen og Einar E. Sæmundsen. Þá um vorið fóru Dalamenn að hugsa um að koma á með sér félagsskap hestamanna og fólu Lúðvig C. Magnússyni að leitast fyrir um það hjá Fákí, hvort þaðan myndi að vænta einhvers fjárstuðnings, ef úr félagsstofnun yrði. Frá þessu skýrði Lúðvig á fundi 9. júlí þá um sumarið, og gat þess jafnframt að áhugamenn í Miðdölum myndu efna þar til kappreiða innan skamms og færi því vel á, að Fákur glæddi þann áhuga með lítilsháttar fjárstyrk. Fundurinn tók þessu vel og samþykkti að veita 120 krónur í þessu skyni, en með því skilyrði þó, . . . „að komið verði upp þar vestra skipulagsbundnum félagsskap hestamanna, og fjárhæðinni, ásamt því fé, sem

áskotnast á kappreiðunum, verði varið til verðlauna á þessum fyrstu kappreiðum. – Var Lúðvig C. Magnússyni falið fyrir Fáks hönd að vera á þessum kappreiðum og sjá um að farið yrði að öllu leyti eftir kappreiðareglum Fáks. Fór Lúðvig síðan vestur og vann að því, að þar var stofnað hestamannafélagið Glaður, 20. júlí með 17 þátttakendum og tveim dögum síðar fóru svo kappreiðarnar fram. Urðu Dalamenn því fyrstir að ríða á vaðið um stofnun hestamannafélaga.“ – Hér lýkur frásögn afmælisrits Fáks.

Í þessari frásögn hér að framan kemur ljóslega fram, að hinn drengilegi stuðningur Fáksfélaga réði miklu um stofnun félagsins. – Hins er líka að geta að tveir af þremur í útbreiðslunefnd Fáks, þeir Óscar Clausen og Lúðvig voru vel kunnugir hér í sýslu. Óscar hafði um árabíl unnið við fjárkaup og verslun, sérstaklega í Suðurdölum eins og glöggur kemur fram í bókum hans sumum. Hann segir einmitt frá hverjum gæðingnum eftir annan og sat raunar á sumum þeirra í ferðum sínum.

Lúðvig var líka kunnugur vestra, a.m.k. í Miðdölum, þar sem eiginkona hans, Ragnheiður Sumarliðadóttir var frá Breiðabólstað í Sökkólfssdal.

Upphafleg tala stofnenda er nokkuð á reiki. Eins og komið hefur fram, er í afmælisriti Fáks talað um 17 stofnendur, en í stofnfundargjörð Glaðs rita eftirtaldir menn, 18 að tölu undir yfirlýsingu um stofnun félagsins:

Jón Sumarliðason
Benedikt Jónsson
Baldvin Sumarliðason
Magnús Guðmundsson
Grímur Jónsson
Jóhann Kristjánsson
Kristján Jóhannesson
Ragnar Sigurðsson
Hannes Kristjánsson
Gísli Þorsteinsson

Guðlaugur Magnússon
Ólafur Finnbogason
Sumarliði Jónsson
Yngvi Finnbogason
Jón Jónsson
Bergjón Kristjánsson
Bjarni Gíslason
Pétur Sveinsson

Í fundargjörð stofnfundar segir á þessa leið: „Þau eru til-
drög þessa félagsskapar að þeir Lúðvig C. Magnússon
útgerðarmaður í Reykjavík og Jón Sumarliðason hrepp-
stjóri á Breiðabólstað ræddu um það eitt sinn sín á milli
vorið 1927, að stofna bæri til félagsskapar í Dalasýslu með
svipuðu fyrirkomulagi og hestamannafélagið Fákur í
Reykjavík.

Í júnímánuði sama ár kom Lúðvig C. Magnússon til
Búðardals og átti þá tal um þessi mál við þá Baldvin Sumar-
liðason í Fremri-Hundadal, Grím Jónsson og Benedikt
Jónsson í Neðri-Hundadal. Þessir menn færðu þetta svo í tal
við ýmsa sveitunga sína og alls staðar kvað við sami tónninn,
að það væri hið mesta nauðsynja- og velferðarmál að stofna
til félagsskapar, er beitti sér fyrir bættri meðferð hesta – og
um leið, glæddi áhuga og þekkingu á ágæti hesta og íþrótt-
um.

Svo var það að Jón Sumarliðason var staddur í Reykjavík
í byrjun þessa mánaðar, og kom hann þá að máli við Lúðvig
C. Magnússon, hvort hestamannafélagið Fákur myndi ekki
vilja styrkja Dalamenn að einhverju leyti með verðlaun á
kappreiðum, er fram ættu að fara í Miðdalahreppi í lok
mánaðarins. Lúðvig C. Magnússon bar fram í nefndu félagi
beiðni um fjárstyrk í þessu skyni, og sýndi félagið þá miklu
velvild að veita 120 krónur. Jafnframt var Lúðvig C. Magn-
ússyni falið að mæta á nefndum kappreiðum fyrir hönd
félagsins og leiðbeina með undirbúning allan, svo og að
stofna í Dalasýslu félag, er hefði sömu stefnuskrá og hesta-

mannafélagið Fákur. Kom svo Lúðvig C. Magnússon hingað 16. þ.m. og hefur síðan starfað að undirbúningi undir kappreiðarnar og þessa félagsskapar.

Kappreiðarnar eiga að fara fram 22. þ.m. á skeiðvelli þeim, sem forgöngumenn þessa félags hafa beitt sér fyrir, að ruddur yrði á bökkunum fyrir austan Nesodda.

Málshefjandi á fundinum var Lúðvig C. Magnússon. Minntist hann á nauðsynina að stofna slíkan félagsskap og kvatti hann fundarmenn til þess að duga nú félagi þessu vel. Bar hann kveðju frá hestamannafélaginu Fáki. Þegar hann hafði lokið máli sínu var kosinn fundarstjóri Jón Sumarliðason, sem kvaddi til ritara Benedikt Jónsson. Þá kvaddi sér hljóðs Lúðvig C. Magnússon og lagði fram uppkast að lögum fyrir félagið og gaf fundinum skýringar á þeim.

Kom þá að því að gefa þyrfti félaginu nafn. Urðu um það nokkrar umræður, og komu fram ýmsar tillögur, svo sem Gyllir, Gulltoppur, Svanur, Gláður, Víkingur, Haukur, o.fl. Loks var samþykkt að nefna félagið Hestamannafélagið Gláður.“

HESTAPINGIN

Kappreiðavöllurinn við Nesodda er raunar í landi tveggja jarða, þ.e. Erpsstaða og Þórólfsstaða. Kappreiðasvæðið var löngum aðskilið frá Nesoddanum með kvísl úr Miðá, en Nesoddinn sjálfur sem hólmi, enda lá fyrrum trébrú yfir kvísl þessa, eins og margir muna sjálfsagt enn í dag.

Á Nesodda stóð um langa hríð samkomuhús og þinghús Miðdalahrepps. Elsti hluti þess húss var flutt frá Stóra-Skógi fyrir löngu síðan, en þar hafði það upphaflega verið reist um 1905 og þá yfir rjómabú, sem starfaði frá 1905 – 1908. Eftir að rjómabúið hætti starfsemi var húsið notað sem þinghús og samkomuhús sveitarinnar. Stóð svo þar til það var flutt fram á Nesodda. Orsök flutningsins var sú að langt þótti að sækja til mannfunda í Stóra-Skógi, enda á sveitarendu. Baldvin

Dugur frá Hrappsstöðum, 7 v. Faðir: Stígandi, Stykkishólmi. Móðir: Drífa, 3974. Eig.: Svavar Jensson, Hrappsstöðum. Knapir: Eig. *Dugur* stóð efstur í B-flokki á Nesodda 1983 með einkunnina 8.69. Á fjórðungsmóttinu á Kaldármelum 1984 varð hann í öðru sæti í B-flokki með einkunnina 8.42. Ljósmynd. Eiríkur Jónsson.

bóndi í Fremri-Hundadal bauð – ef af flutningi yrði, að heimila land fyrir húsið, því hólmi sá, er húsið var reist á, tilheyrði ábýlisjörð hans, Fremri-Hundadal. Var þetta þegið af hreppsins hálfu og húsið flutt. Nokkru seinna byggði ungmennafélagið Æskan í Miðdölum við húsið og hafði þar sína aðstöðu til fundarhalda um langt skeið.

Samkomuhúsið á Nesodda er fyrir stuttu síðan horfið sjónum og nýtt samkomuhús er risið á melunum við Tunguá.

Margir eiga fjölbreyttar minningar frá þeim árum er kappreiðamóttin enduðu með fjöri og gleðskap í gamla samkomuhúsinu á Nesodda. Nokkur undanfarin ár hafa dansleikir í lok kappreiðanna verið haldnir í Dalabúð í Búardal eða íra 1980. Frásagnir eru uppi um fyrirkomulag dansleikja á Nesodda á fyrri árum. Var danstímanum skipt þannig, að danssalur var ruddur á klukkustundarfresti. Gat það tekið

Marteinn Valdimarsson. Búðardal á hesti sínum *Funa* frá Jörva. Kemur í mark á Þingvöllum 1978 á nýju Íslandsmeti á brokki.

nokkra stund, en að því loknu var byrjað að selja inn aftur. Mun slíkt form dansleikja ekki hafa verið almennt stundað.

Fólk úr nágrennahéruðum sótti alltaf Nesoddamótin, einkum Borgfirðingar og Mýramenn, en seinna fóru flokkar hestafólks og annarra að koma af Snæfellsnesi, norðan úr Strandasýslu og vestan fyrir Gilsfjörð. Burtflutt Dalafólk úr Reykjavík og víðar var á flestum samkomum og sumir fastagestir árum saman. Nokkuð var um það að bæði karlar og konur kæmu ekki í Dali nema á Nesoddamót, og má segja að því hafi svipað til Jörvagleði að því leyti, þótt almennt siðferði væri betra þar en sagnir herma frá síðustu Jörvagleðum.

Víst er um það, að frá mörgum Nesoddamótum áttu ýmsir ljúfar minningar, þar sem saman fléttuðust kynni við fólk og fagra hesta, en umgjörðin grænir vellir og hlíðar í hásumar-dýrð.

Á góðri stund. Í Laufskálarétt í Skagafirði. F.v. Grettir Guðmundsson, Búðardal, Kjartan Jónsson, Dunki, Skjöldur Stefánsson fyrrv. form. Gláðs, Guðmundur Guðbrandsson, Hóli.

Á Nesodda, 4. júlí 1987. Úrslit í B-flokki: Frá v.: 1. *Rispa*, knapi Jón Ægisson 2. *Drifandi*, knapi Guðmundur Ólafsson
3. *Draumur*, knapi Marteinn Valdimarsson.

Nesoddi í Miðdölum um 1960. Ljós. Valdimar Jónsson.

Hallur Jónsson frá Búðardal situr hestinn *Tvíst*. *Tvistur* var gæðingur með allan gang og tók oft fyrstu verðlaun á skeiði á Nesodda og einu sinni á Faxaborg.

Eyjólfur Jónsson á Sámsstöðum í Laxárdal hefur verið í *Glað* í 29 ár. Hér situr hann á hryssunni Iðu, nr. 4095, en hún var ættmóðir nokkurra góðhrossa á Sámsstöðum.

Jón Hallsson, Búðardal, fyrrv. form. Glæðs situr á hryssunni *Hörpu* á Nesodda árið 1985. Harpa tók *Glettubikarinn* fyrir skeið það ár.

Nesoddamót 1979. Efstu hestar í A-flokki gæðinga:
Frá h. *Fluga*, rauðglófext frá Stórholti, eig. Benidikt Frímánnsson.
Knapi Erling Kristinsson, Hvítadal. *Stjarni*, eig. og knapi Eyjólfur
Jónsson Sámsstöðum. *Minnir*, eig. og knapi Jóhannes Stefánsson,
Kleifum. Allir þessir hestar voru 6 vetra þegar mótið var.

Eyjólfur Jónsson og *Sijarni* frá Sámssstöðum.

Hestaverslun var alltaf nokkur og á fyrstu kappreiðamótunum ásældust margir hesta af Dalakyni. – Á kreppeárunum 1930 – 40 féll margur bóndinn fyrir gullinu, ef ríflega var af hendi reitt. Peningagreiðslurnar hafa sjálfsagt komið sér vel fyrir margan bóndann, en óneitanlega hefur sala hvers gæðings skert svip hópsins.

Í tímans rás hefur fyrirkomulag kappreiðamótanna allnokkuð breyst. Er slíkt að vonum. Fyrstu mótaskrárnar bera með sér að aðeins hefur verið keppt á skeiði, brokki og stökki. En eins og allir vita hafa nú nýjar greinar bæst við og keppt á öðrum vegalengdum. Það er eftirtektarvert að mörg fyrstu árin náðist ekki árangur í skeiðinu. Hestar vildu stökkva upp. E.t.v. hefur þetta verið mest meðan hestarnir voru óvanir keppni á staðnum.

STJÓRN OG STARFSHÆTTIR

Þegar fyrstu lög félagsins höfðu verið samþykkt á stofnfundinum var kosið í hina fyrstu stjórn. Þessir menn voru kjörnir:

Jón Sumarliðason, Breiðabólstað, formaður
Benedikt Jónsson, Fellsenda, ritari
Ólafur Finnbogason, Sauðafelli, gjaldkeri
Í varastjórn:
Magnús Guðmundsson, Skörðum, formaður
Gísli Þorsteinsson, Þorgeirsstaðahlíð, ritari
Hannes Kristjánsson, Hörðubóli, gjaldkeri.

Á stofnfundi var svo kosið í þessar starfsnefndir:

Í skeiðvallarnefnd:
Baldvin Sumarliðason, Fremri-Hundadal
Sumarliði Jónsson, Miðskógi
Yngvi Finnbogason, Sauðafelli

Endurskoðendur:

Magnús Guðmundsson, Skörðum
Guðlaugur Magnússon, Kolsstöðum

Í útbreiðslunefnd:

Bergjón Kristjánsson, Snóksdal
Jóhann Kristjánsson, Bugðustöðum
Grímur Jónsson, Neðri-Hundadal
Ragnar Sigurðsson, Fremri-Hundadal
Jón Jónsson, Neðri-Hundadal

Það vekur athygli í 2. grein fyrstu félagslaganna að þar er svohljóðandi málsgrein: „*Að safna og saman halda sönnum sögum um afbragðshesta og afrek þeirra.*“ – Ekki hefur þó neitt varðveist svo vitað sé af þessu tagi og er illt til þess að

vita að því skyldi ekki vera betur framfylgt, því af nógu er að taka eins og þegar hefur að nokkru leyti komið fram í þessu söguágrípi félagsins.

Eins og áður hefur komið fram eru stofnendur félagsins 18 að tölu. Næstu 7 ár ganga samtals 21 maður í félagið, eru þá félagsmenn 39 alls. Á árunum 1937 – 1943 bættust um 40 félagar við og er þá meðlimatala orðin um 80. Því ekki er getið um nokkra, sem þá höfðu gengið úr félaginu. Félagar eru þá úr nær öllum sveitum sýslunnar og á þessum árum stendur hagar félagsins traustum fótum. Nú eru félagsmenn 152 að tölu, eða 7. hver íbúi í Dalasýslu.

Í nokkrum fundargjörðum er getið samþykkt um ferðir um héraðið á hestum. Ekki kemur fram hve margar af þessum fyrirhugðu ferðum hafa verið farnar, því eiginlega starfsskýrslu vantar.

Annað slagið kemur fram í gjörðabókum að unnið er að endurbótum og viðhaldi skeiðvallar og girðinga eins og edlilegt má telja.

Vorið 1932 er fyrsti kynbótahesturinn keyptur. Hlaut hann nafnið *Glaður*. Hann var þá 2ja vetra, jarpur að lit, sonarsonur Þáttar á Kleifum. Móðurætt frá Gilsbakka. Undan hesti þessum komu a.m.k. 5 hross, er unnu til verðlauna. flest í fyrsta skipti í folahlaupi á Nesodda. *Glaður* var notaður til kynbóta í 4 ár, síðan seldur sem reiðhestur til Reykjavíkur. – Næsti kynbótahestur var *Hrafn*, keyptur af Þorbirni Ólafssyni bónda á Harrastöðum. Folinn var notaður í 2 ár og undan honum komu nokkur verðlaunahross, enda var *Hrafn* af Skógskotskyni. Þriðji kynbótahesturinn var svo keyptur utan héraðs, nefndur *Fálki*, ættaður norðan frá Blöndudal í Húnavatnssýslu. *Fálki* var af ætt *Pokka* frá Brún.

Kappreiðar hafa árlega farið fram á Nesodda, allt frá stofnun félagsins – að undanteknu árinu 1954, þá féllu þær niður samkvæmt ákvörðun aðalfundar þá um vorið. Á aðalfundum kemur stundum fram að þátttaka sé dræm en alltaf réttist úr málum nema þetta ár.

Jón Sumarliðason, hreppstjóri á Breiðabólstað var aðalhvata-
maður á heimaslóðum að stofnun Glæðs og formaður félagsins í 28
ár.

Guðrún Magnúsdóttir, húsfreyja á Breiðabólsstað í Miðdölum situr í söðli á reiðhesti sínum heima á hlaði.

Á fyrstu árum kappreiðamótanna var ekki unnið við skráningu hesta fyrir mótssdag. Var þá ekki vitað um þátttöku fyrr en mótssdaginn.

Frá stofnun Glæðs hafa eftirtaldir menn gegnt formanns-
störfum:

Jón Sumarliðason, Breiðabólsstað 1928 – 1935
Magnús Guðmundsson, Skörðum, 1935 – 1937
Jón Sumarliðason, Breiðabólsstað 1937 – 1958
Baldvin Þórarinsson, Svarfhóli 1958 – 1966
Bjarni Finnbogason, Búðardal 1966 – 1968
Baldvin Þórarinsson, Svarfhóli 1968 – 1971
Jón Hallsson, Búðardal 1971 – 1979
Hólmar Pálsson, Erpsstöðum 1979 – 1982
Kristján Jónsson, Hólum 1982 – 1985
Skjöldur Stefánsson, Búðardal 1985 – 1988
Kristján Gíslason, Laugum 1988 –

Ludvig C. Magnússon, skrifstofustjóri í Reykjavík veitti ómetanlegan stuðning við stofnun Glaðs.

Núverandi stjórn Glaðs. Aftari röð f.v.: Gunnar Svavarsson, Kristján Gíslason form., Eyjólfur Jónsson. Fremri röð f.v.: Bryndís Karlsdóttir ritari, Svandís Sigvaldadóttir gjaldkeri, Svavar Jensson.

Árið 1972 voru eftirtaldir félagar Glaðs kjörnir heiðursfélagar samkvæmt tillögu stjórnarinnar:

Gísli Þorsteinsson, Þorgeirsstaðahlíð
Bergjón Kristjánsson frá Snóksdal
Magnús Guðmundsson, Skörðum
Jóhann Kristjánsson frá Bugðustöðum
Grímur Jónsson, Hundadal
Ragnar Sigurðsson, Hundadal
Yngvi Finnbogason frá Sauðafelli
Ólafur Finnbogason frá Sauðafelli
Pétur Sveinsson frá Skallhóli
Guðlaugur Magnússon frá Kolsstöðum.

Áður höfðu verið kjörnir heiðursfélagar þeir

Jón Sumarliðason frá Breiðabólstað
Oddur Eysteinnsson, Snóksdal